

adhaerere lateri furtivi filii. Non tamen licitum est ideo se abscondere, ut quis deprehensus puniatur, et mulctetur; quia hoc esset intendere poenam et damnum proximi, et simul peccatum, ex quo oritur poena. *Babenst.* l. c. n. 26. cum *Bonac.* et *Tamb.* Non aequae convenientur AA. an liceat ultro offerre occasionem peccati, v. g. in mensa ponere pecuniam, aperire cistam eo fine, ut fure deprehenso, graviora mala impedianter. Negat id licere *Sa V.* Peccatum n. 7., *Sanch.* Affirmat e contra *Laym.* L. 2. t. 3. c. 13. n. 5. id licitum esse: videtur addendum, si aliud correctionis medium non suppetat.

§. IV. *Principia generalia de odio proximi, imprecationibus etc.*

700. *Praenotandum I.* Lubet ad praeceptum quintum revocare ea, quae ab aliis tractantur de charitate proximi in genere, eoquod pleraque, quae a lege charitatis proximi prohibentur, v. g. odium, imprecations, vel maledicta recte vocari possint homicidia cordis, vel oris. In genere hic tanquam certum supponimus, quod praeceptum charitatis proximi expressum Matth. c. 22. *Diliges proximum tuum, sicut te ipsum,* prout est *affirmativum*, nos obliget ad diligendum proximum tum actu interno, ut patet ex propos. 10. et 11. ab *Innoc. XI.* damnatis, tum actu externo bene faciendo, quod fit per opera misericordiae corporalia et spiritualia. Christus enim ait Joan. 13. *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Atqui Christus actibus tum internis, tum externis nos dilexit, ergo. Utrumque exprimit s. Joannes in epist. 1. c. 3. *Diligamus opere et veritate.* Debet autem saltem saepius in vita elici actus dilectionis proximi ex motivo supernaturali, v. g. quia Christus id praecipit, quia Christus pro proximo mortuus est, quia est imago Dei etc. *Viva* in dictam propos. Prout vero est *negativum*, nos obligat ad non odio habendum proximum. Per proximum intelligitur omnis creatura rationalis, quae capax est beatitudinis; hinc excluduntur soli daemones et damnati. Modus diligendi proximum continetur in his duabus principiis: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* Item: *Quaecunque vultis, ut faciant vobis homines, et vos facite illis.*

701. *Praenot. II.* Odium in genere est actus, quo alicui malum volumus. Divititur in *odium inimicitiae*, quo aversamur aliquem, ipsique malum volumus praecise, quia ipsi malum est: et in *odium abominationis*, quo aversamur aliquem non secundum se, sed secundum malum aliquod, quod in ipso est nobis, aliquis contrarium vel nocivum. Illud *Azor* recte vocat *odium personae*, hoc vero *odium rei*.

702. *Principium I.* Odium inimicitiae sive personae contra proximum est peccatum mortale ex genere suo, sive foveatur in corde, sive prodeat in verba aut opera. *Prob.* 1. ex *Script.* *Qui odit fratrem suum, homicida est.* 1. *Joan.* 3. Item 1. *Joan.* 2. *Qui dicit, se in luce esse et fratrem suum odit, in tenebris est.* *Prob.* 2. *ratione.* Quod immediate repugnat charitatis praecepto, quod simile est praecepto primo de dilectione Dei, grave peccatum est; atqui odium inimicitiae immediate repugnat huic praecepto: ergo. *Dixi, est mortale ex genere suo;* quia potest esse veniale ex imperfectione actus, et ex levitate materiae, v. g. dum quis alteri imprecatur leve tantum malum, vel grave non satis deliberate, vel advertenter. *Bonac.*, *Palao* cum comm. Ideoque tanquam regula generalis statuitur, quod *deliberate velle, gaudere, desiderare, imprecari proximo grave malum, v. g. mortem, pestilentiam, infernum etc. sive ex vindicta, sive ex aversione aut displicentia erga ejus personam*, semper sit mortale.

703. Odium abominationis sive qualitatis potest esse bonum vel malum, prout qualitas, quae in proximo odio habetur, bona vel mala est, v. g.

si odio habeas in proximo vitae sanctitatem, temperantiam, justitiam etc., odium malum est, et fraternae charitatis invidentia. Vide dicta n. 326. et 337. Si odisti in proximo superbiam, luxuriam etc., odium bonum est: hoc modo ipse Deus odio habet peccatores juxta illud psal. 5. *Odisti omnes, qui operantur iniquitatem.* Idem ad Rom. 1. *Detractores Deo odibiles.* Ita David ait Psal. 138. *Nonne, qui oderunt te, Domine, oderam, et super inimicos tuos tabescebam? perfecto odio oderam illos.* Cavendum hic est, ne istud odium rei ad personam paulatim se extendat; facile enim solet degenerare in odium inimicitiae. *Valent.* t. 3. d. 3. q. 11. punct. 1.

704. *Princ. II.* Non licet odisse inimicos odio inimicitiae, sed hoc solum in eis possumus odio habere, quod sint nobis contrarii, ut ait *S. Th.* 2. 2. q. 25. a. 8. ad 2. Non tamen nobis contrarii sunt, quatenus homines, et beatitudinis capaces, sed eatenus sunt proximi nostri; ergo. *Confirm.* ex verbis Christi Matth. 5. *Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* Modus, quo tenemur diligere inimicos, est juxta *S. Th.* 1. c. a. 9. in corp.... *Primo*, ut affectum vindictae deponamus, et ex animo iis ignoscamus juxta illud Matth. 6. v. 15. *Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* *Secundo*, tenemur inimicis nostris exhibere *communia dilectionis signa*, qualia Christianus Christiano, civis concivi ordinariae exhibere solet; ad *specialia* quidem non tenemur, debemus tamen esse animo parati ad ea exhibenda in casu necessitatis. Hinc *regulariter* loquendo, peccat graviter, qui excludit inimicum ab oratione, e communis eleemosyna, expositarum mercium venditione, resalutatione, responsione etc. *Ratio primae partis* est; quia illa, quae communiter omnibus debentur, negare inimico, manifeste indicat vindictam privatis personis illicitam juxta illud Levit. 19. *Non quaeres ultiōnem, neque eris memor injuriaē cūiū tuorum.* *Ratio secundae partis* est; quia hoc ipso, quod ejusmodi signa sit specialia, non teneris ea exhibere omnibus; ergo nec inimico, cum is non sit melioris conditionis, quam alii. Est tamen de consilio, specialia inimicis exhibere, nisi aliunde accedat obligatio, v. g. si grave scandalum ex omissione oriaretur; item si id requireret spes salutis inimici, aut necessitas temporalis vel spiritualis aut culpae deprecatio ab inimico facta; in his enim casibus neglectus specialium signorum esset externa declaratio odii. Dixi *regulariter* etc. quia si levitas materiae, aut justa causa excusat, e. g. si pater filio, superior subditio communia signa dilectionis subtrahat pro correctione, non peccaret graviter. Vide *Laym.* L. 2. t. 3. c. 4.

705. *Princip. III.* Tenemur succurrere proximo in necessitate corporali constituto, ut patet ex *Script.* *Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare etc.* Matth. 25. Item: *Divitibus hujus saeculi praecipe facile tribuere.* Et Prov. 21. v. 13. *Qui obdurat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit, et non exaudiatur.* Lege etiam Ezech. c. 16. v. 49. Obligatio autem faciendae eleemosynae corporalis ex duplice capite oritur: *primo ex parte accipientis*, si in necessitate sit constitutus, quae triplex esse solet: una *extrema*, cui nisi succurratur, homo vita periclitabitur, vel saltem periculo mali morti aequalis exponetur: altera *gravis*, cui nisi succurratur, proximus vitam aegre ac difficulter sustentabit, vel statu ac dignitate sua privabitur: tercia *ordinaria* sive *communis*, quam comitatur aliquod incommodum in necessariis ad vitam et statum, ita tamen, ut vita non reddatur nimis misera vel molesta, qualem patiuntur ii, qui ostiatim mendicant. *Secundo ex parte dantis*, si habeat bona *superflua* sive *naturae*, h. e. non necessaria ad vitam suam et suorum sustentandam; sive *personae super-*

flua, h. e. non necessaria ad statum ac dignitatem tuendam. Hisce prae- cognitis de modo succurrenti traduntur sequentes regulae.

706. *Prima. De necessariis naturae nemo tenetur largiri eleemosynam.* S. Th. 2. 2. q. 32. a. 6. in corp., quia ordinata charitas exigit, ut quis suam, suorumque vitam anteponat vitae alterius: ibidem excipit S. Th., nisi persona patiens extremam necessitatem sit talis, ut ab ejus vita salus Ecclesiae vel *Reipublicae* sustentetur; bonum enim commune praferendum est bono proprio. *Cardenas* in Crisi Theol. disp. 20. c. 1. n. 13. addit tanquam certum, etiam ex necessariis naturae succurrentum esse extreme indigenti sub gravi peccato, quando id fieri potest cum modico detramento.

707. *Secunda reg.* De necessariis personae, sive statui conservando facienda est eleemosyna homini *extremam* naturae necessitatem patienti. *Azor.* t. 2. l. 12. c. 7. q. 5., *Laym.* 1. c., *Carden.*, *Bannes* oppositam vocant *inhumanam* opinionem. *Ratio* est, quia ordo charitatis, *per se loquendo*, exigit, ut vitam proximi propriae dignitati praferamus. Dixi *per se*; nemo enim tenetur pro servanda pauperis vita statu suo excidere, si id majus damnum videatur, quam mors pauperis. Huc pertinet illud S. Ambrosii; *Pasce fame morientem, si non paveris, occidisti.*

708. *Tertia reg.* Proximo in *gravi* necessitate constituto succurrentum est ex bonis ad statum necessariis, si modicum tantum eorum detrimentum inde sequatur; quia id jubet lex charitatis, ut liberatio proximi ex gravi miseria praferatur levi, ac facile reparabili damno propriorum bonorum. Secus si quis propterea notabile damnum deberet subire; hoc enim aequi- paratur gravi necessitati alienae. *Babenst.* 1. c. n. 12. cum *Laym.* et com- muni contra *Gabr.* et *Rosel.*

709. *Quarta reg.* Pauperi gravi necessitate laboranti quilibet tenetur sub peccato mortali subvenire ex bonis naturae et statui superfluis. *Carden.* cum *Suar.* d. 7. de char. sect. 3. n. 6. *Prob.* 1. ex 1. *Joan.* 3. v. 17. *Qui habuerit substantiam mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?* qui tex- tus sine fundamento tantum ad extremam necessitatem coartatur. Huc revoca textus n. 795. cit. *Probat.* 2. ex S. Ambr. L. 1. de offic. c. 31., ubi ait; *Grandis culpa est, si, sciente te, fidelis egeat: si scias eum fame la- borare: aerumnam pati* (NB. non ait extremam necessitatem pati); *praesertim si mendicare erubescat.* *Prob.* 3. Qui ita non succurrit proximo, non diligit opere et veritate, sed lingua tantum contra illud 1. *Joan.* 3. *Filioli, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere et veritate.* *Confirm.* Extrema necessitas datur rarissime: ergo praeceptum eleemosynae restringere ad illam, est obligationem ejus efficere rarissimam, contra Scripturam, quae multos damnat ob ejus transgressionem. Juxta S. Th. l. c. a. 5. ad 3. tum actu obligat istud praeceptum 1. *Quando apparet evidens et urgens neces- sitas*, h. e. si gravem alicujus pauperis necessitatem perspectam habeas. 2. *Quando non apparet in promptu, qui ei subveniat*, h. e. si nemo alias adsit, qui gravi miseriae proximi subvenire possit ac velit, ut ait *Laym.* 1. c.

710. *Quinta denique reg.* Etiam in communi necessitate constitutis est gravis obligatio dandi eleemosynam ex bonis naturae, et statui superfluis, non tamen dandi determinate huic vel illi pauperi. Ita *Babenst.* 1. c. n. 19. cum comm. *Prima pars* eruitur ex illo *Luc.* 11. v. 41. *Verumtamen quod superest, date eleemosynam.* *Ratio* autem est, quia gravis deordinatio est, divitiis et bonis temporalibus ita esse addictum, ut quis nolit succurrere indigentiae proximi, licet facile et absque ullo damno possit. Huc pertinet propos. 12. ab *Innoc.* XI. damnata. Non tamen est obligatio succurrenti illis pauperibus, qui suo se labore sustentare possunt, sed malunt otiose

mendicare, quam laborare: quia tales non sunt in vera necessitate, sed mera pigritia.

Alteram partem tradit s. Th. quodlib. 8. a. 12. Quanvis (dives) tene- tur dare superfluum pauperibus, non tamen tenetur omnibus dare, nec huic dare, sed tenetur distribuere, secundum quod sibi visum fuerit opportunum.

Adverte. Nomine eleemosynae late comprehenduntur alia opera misericordiae corporalia et spiritualia, quae Theologi complectuntur sequentibus versibus memoriae causa:

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

Consule, carpe, doce, solare, remitte, fer, ora.

Inter spiritualia primario refertur, *carpe*, h. e. fraterna correctio, sive *correptio*, estque monitio, qua quis ex charitate et misericordia proximum a peccato, vel ejus periculo avertere conatur. De quo sit

711. *Princip. IV. Tenemur ex praecepto tum naturali, tum positivo divino et humano corripere proximum.* Est autem *correptio* nihil aliud, quam admonitio, qua quis conatur alium avertere a peccato, vel ejus manifesto periculo. Ita *Commun. TT.* Dixi 1. *tum naturali*: constat enim ex lumine rationis, ut quemadmodum quilibet optat averti a se malum, quod facile potest averti, ita et hoc ipsum alteri praestet. Dixi 2. *positivo divino*, ut constat ex *Math. 18. Si peccaverit in te frater tuus, vade, et corre- pie eum.* Dixi 3. *et humano* ut patet ex *Jure Can. c. Providendum. c. Con- sentire. dist. 83.*, c. *Facienti dist. 86. Confirm.* Tenemur proximo subvenire per eleemosynam in necessitate corporali: ergo multo magis ad idem tenemur per correptionem in necessitate spirituali, ita quidem ut haec obli- gatio in re gravi etiam sub gravi peccato nobis incumbat. Ad hoc autem, ut actu obliget hoc praeceptum affirmativum (ideoque non obligans pro omni tempore) requiruntur sequentes conditiones. 1. Si peccatum proximi, aut ejus periculum tibi moraliter certum sit: adeoque, stante solo dubio peccati, nondum exurgit obligatio correptionis, nec privata persona tenetur inquirere in certitudinem, sed solus superior, pater, dominus respectu suorum. *Prob.* ex verbis supra cit.; *Si peccaverit in te frater, hoc est, sciente te vel coram te. Confirm.* Stante solo dubio facile posset contingere, ut quis proximo objiceret peccatum ab eo non commisum, ex qua correptione plus mali, quam boni timendum esset. 2. Si probabile sit, eum nondum emendassem illud, aut nisi moneatur, non emendaturum. 3. Si adsit spes probabilis, correptionem esse profuturam, et proximum per illam emen- dandum; nam si ex correptione proximum nonnisi irritandum, et tanto audacius peccaturum praevideas, cessat finis correptionis, scilicet emen- datio. *Suarez* excipit casum, quo peccator in articulo mortis de salute aeterna, omissa correptione, periclitaretur; huic adhibenda est correptio, etiamsi aequaliter dubitetur, sitne profutura vel obfutura, quia instans malum alias esset irreparabile. 4. Si non adsit alias, qui aequa, vel magis idoneus sit ad corripiendum, aut qui credatur correpturus. *Bonac.* d. 1. q. 4. p. 7. n. 6... 5. Si sit bona occasio, locus et tempus opportunum, et fieri queat sine gravi suo incommmodo. Hinc saepe laudabiliter correptio differtur in aliud tempus, quo omnibus consideratis proximo utilior futura esse creditur. *Filliuc.* t. 28. c. 6. num. 138. Siqua ex his conditionibus de- sit, *regulariter* privatus non tenetur monere delinquentem. Hinc frequen- tius tenentur superiores, parochi, parentes, heri monere subditos, quam privati homines, quia raro concurrunt dictae conditions. Privatus tamen saepius obligatur deferre delictum ad Superiorem. Denique correptio non debet necessario verbis, sed et signis, aut quocumque modo fieri potest,

quo moneri quis solet. Regulariter etiam non debet fieri verbis asperis ac duris; sic enim ordinarie non emendantur, nisi durissimae cervicis homines. Nec debet fieri publice et coram aliis, nisi peccatum sit publicum; modum praescribit Christus Matth. c. 18. scilicet *primo* fiat correptio *inter te, et ipsum solum*, qui peccavit, vel in periculo existit. *Secundo*, si hoc non sufficiat, *coram testibus*. *Tertio*, si nec hoc sufficiat, res deferatur ad Superiorem. Licet tamen non raro rem immediate deferre ad Superiorem.

Resolutio Casuum.

CASUS I.

Crispinus nec sibi, nec aliis bonus se accusat 1. *Quotidie mihi et aliis mortem optavi, imo et parentibus*. 2. *Saepe imprecatus sum prolibus et aliis hominibus, ut eos auferat diabolus, fulmen percutiat etc.* 3. *Saepe de vicini felici sorte, sanitate ac vita tristatus fui, dumque nuper subitanea morte extinctus est, in sinu gaudebam*. 4. *Jamdiu vixi in odio contra novicem pessimam mulierem*. 5. *Aliquoties fui susurro*. 6. *Rixas habui*.

712. Q. I. Quid dicendum ad primum. R. Optando sibi mortem ex prava intentione, et deliberate, peccavit graviter. Secus si ex perturbato animo ob indeliberatos irae motus, aut si ex bono fine, v. g. ne diutius in praesenti periculo peccati, et salutis amittendae vivere debeat. *Palao* etiam excusat eos a gravi peccato, qui sibi ipsis ob gravissima mala optant mortem, v. g. ut liberentur a gravissimis doloribus vel adversitatibus: secus si ob levia tantum mala. Vide *Burg. cent. 1. cas. 4*. Aliis optando mortem deliberate, absolute, et serio, etiam peccavit graviter, quia mors censetur unum ex gravissimis malis, adeoque graviter laeditur charitas. Tum vero non peccasset graviter singulis actibus, quando maledixisset ex subito potius impetu, quam serio animo. Idem tenendum est de aliis imprecationibus num. 2. in casu expressis, quae si fiant deliberate, et serio animo, ut eveniant mala, graviter sunt peccaminosae; levia vero peccata sunt (ex supposito quod absit scandalum, quod tamen raro solet abesse) si ex subita ira oriantur solum ad incutiendum terrorem filiis aut domesticis. Dixi, *singulis actibus*: quia sub gravi obligatione tenentur ejusmodi imprecantes et maledicentes consuetudinem deponere tum propter scandalum, tum propter vitium ex genere suo mortale. Ita *Comm.* ideoque consuetudinarii facile non debent absolviri, si plane nullam se emendandi diligentiam videantur impendere; tenenda hic est regula *S. Thoma* 2. 2. q. 76. a. 3. *Contingit tamen verbum maledictionis prolatum esse peccatum veniale, vel propter parvitatem mali, quod quis alteri maledicendo imprecatur, vel etiam propter affectum ejus, qui profert maledictionis verba, dum ex levi motu, vel ex ludo, aut ex subreptione aliqua talia verba profert: quia peccata verborum maxime ex affectu pensantur*.

713. Porro adverte 1. Creaturis irrationalibus, v. g. ligno, lapidi, cani, bovi, pluviae etc. imprecari, regulariter quidem est tantum veniale, si affectus pravus praecise tendat in tales res secundum se spectatas; quia sic nec sunt objectum charitatis, ergo nec odii. Si vero affectus potius tendat in personam, ad quam illae res pertinent, peccatum grave vel leve erit pro qualitate mali, quod non tam rei, quam personae optatur. *Stoz L. 1. p. 3. n. 227. sum Bonac.* Si vero indignatio tendat in ipsum Deum, v. g. dum quis maledicit vento, pluviae, locustis hoc anno ubique irruentibus etc., tanquam Deus iis ceu injustis mediis ad nos puniendos utatur, tunc ad blasphemiam spectat.

2. *Secluso scandalo non peccat graviter, qui in aestu irae dicit: Don-*

ner, Hagel, Teufel, Schwere Noth etc. tonitru, grando, diabolus, gravis morbus etc.; quia haec mala tantum pronunciando, ea nemini imprecatur: secus si illa intenderet imprecari.

714. Q. II. Unde possit quis colligere, quod animo non serio fuerit imprecatus? R. Si statim imprecatus horreat, et poenitidine tangatur. Juxta alios: si quis interrogatus, an gratum ei fuisse, si malum re ipsa evenisset, respondere cum veritate possit, gratum sibi non fuisse. Raro tamen a peccato excusari potest, qui solet vel se, vel alium daemoni devovere, quamvis non ex animo, ut eveniat, ob foeditatem et perversitatem hujus imprecationis.

715. Q. III. An Crispinus graviter peccaverit, imprecando parentibus mortem, et gaudendo de morte proximi. R. *Affirmative*, et quidem *quoad primum* peccato specialiter exprimendo in confessione, quia contra pietaatem, ut dictum in *praecep.* 4. Vide propos. 14. 15. ab *Innoc. XI. damn.* Pariter *quoad secundum* peccavit graviter. Vid. propos. 13. ab eod. damn. *Ratio* est, quia ordo charitatis postulat, ut vita proximi praefereatur emolumento temporali proprio; ergo ordo charitatis maxime pervertitur, si quis mortem proximi appetat, aut de ea gaudeat propter emolumendum temporale proprium. *Confirm.* Praecepto charitatis tenemur proximum, et maxime parentes, sicut nos ipsos diligere: atqui nemo absque mortali vellelet sibi eripi vitam ob emolumendum temporale: ergo nec potest quis velle proximo mortem, aut de ea gaudere ob bonum temporale. *S. Th. 2. 2. q. 76. a. 1. dicens: Si quis optet malum alterius sub ratione boni, sic est licitum*, tantum videtur concedere, quod licite possit desiderari inefficaciter mors alterius ob magnum bonum spirituale illius, vel alterius, vel propter ingens bonum communis, aut Ecclesiae. Vide *P. Card.* in dictas propositiones. Itaque gaudium de malo proximi grave, vel leve peccatum censetur, prout malum, sive objectum gaudii grave, vel leve est.

716. Q. 4. Quid judicandum sit de odio Crispini erga novicem. R. Si fuerit grave in personam, peccavit graviter contra charitatem: si cum desiderio nocendi, simul contra justitiam; secus si fuerit tantum levis aversio animi. Odium enim, cum sit actus voluntatis, quo alteri volumus malum sub ratione mali, vel tristamur de bono alterius, quia bonum illius est, debemus metiri ex gravitate vel levitate mali: itaque dum poenitens se accusat de odio proximi, inquirendum, an malum voluerit proximo.... Si respondeat, quod non cogitarit de malo, signum est quod fuerit potius aversio animi, unde tamen facile oritur inimicitia, scandalum etc.

717. Q. V. Quomodo Crispinus peccaverit susurando. Ante R. notandum, quod *susurratio sit manifestatio defectus alieni, nata ad dissolvendam amicitiam, et seminandam discordiam*, h. e. aversionem animorum, et disponentiam inter amicos. Differt a detractione, et contumelia; illa enim laedit famam, haec honorem; susuratio vero tendit ad dissolvendam amicitiam: saepe concurrunt in eodem actu, ideoque attendendum est ad diversas species tum concurrentes. *Susurratio ex genere suo est peccatum mortale*. Hinc R. Crispinus per se loquendo susurando peccavit graviter; venialiter vero, quando levia tantum protulit, nec de se sufficientia ad amicitiam dissolvendam; item si non serio, sed per modum joci, quem alii potuerunt ex circumstantiis colligere, vel ex defectu advertentiae. *Reginald. L. 24. n. 121.* Susuratio tunc vacat omni culpa, si quis manifestat verum defectum ad dissolvendam perniciosa amicitiam, v. g. si quis concubinario dicat, concubinam suam esse publicam meretricem, deformem vetulam etc. modo non intercedat mendacium aut revelatio peccati occulti. *Stoz L. c. n. 137.*

718. Q. VI. Quomodo Crispinus peccaverit rixando cum proximo. *Praenotandum*, quod rixa frequenter in confessione confundi soleat cum contentione: haec enim in verbis consistit, illa in factis proximum laedenibus; ideoque definitur *alteratio factis exercita, quibus unus alterum laedit*, v. g. caedendo pugnis, prosternendo in terram etc. unde etiam dicitur quoddam bellum propria auctoritate susceptum. *Ex genere suo est peccatum grave saltem ex parte invadentis; ex parte vero invasi vel nullum est peccatum, si fit ad justam sui defensionem, nec excedat modum inculpatae tutelae; secus si excedat notabiliter.* Ex his patet resolutio ad casum: Si Crispinus alterum invaserit, et factis graviter laeserit, peccavit graviter; secus si ex motu non satis deliberato unum alterumve colaphum infixerit, quae laesio inter plebejos non censetur esse gravis; eo gravior vero reputatur, quo honoratior est persona, quae laeditur. *Filliuc. t. 28. c. 9. n. 201. Coninck et alii.* Unde gravius peccatur, si talis pereussio fiat inter honoratores personas.

CASUS II.

Cum Burgensis quidam odium in aliquos usque ad mortem vovisset, post obitum ipsius, dum in templo preces pro eo persolverebantur, Christi crucifixi effigies manus suas retrahens, auribusque inserens diserte dixit: Non pepercit: nec parcam. Ita Spec. Exempl. V. dimittere Exempl. 4.

719. Q. I. Quaenam potissimum observanda sint a Confessario circa dilectionem inimicorum. R. 1. Poenitens, qui constans et grave odium habet contra inimicum non potest absolvvi, praesertim si illud signis externis saepe manifestetur; quia constanter manet in statu gravis peccati, quamdiu odium suum non conatur deponere. *Ita comm.* 2. Quando poenitens monitus, ut ignoscat inimico, respondeat: se quidem velle, at non posse oblivisci injuriaie, plerunque vult significare illatam sibi injuriam nimis tenaciter inhaerere memoriae, atque ad vindictam vehementer sollicitare, quamvis studeat iram et cupiditatem vindictae reprimere; talis potest absolvvi, quia tum non adest malitia voluntatis, sed vehementia naturae. Si vero intelligat, uti non raro fit, se nunc quidem ignoscere, sed suo tempore injuriam adhuc vindicaturum, non potest absolvvi, quia sic vere non ignoscit. 3. Si demum poenitens dicat, quod juridice reparationem injuriaie petere cogitet, id quidem concedi potest, at moneri debet, in ejusmodi lite deponendum esse odium et vindictae cupiditatem, et nihil quaerendum, nisi quod justum est.

720. Q. II. Quid notandum circa offendentem, et offensum. R. 1. Quando duo se mutuo offenderunt, et offensae sunt aequales, ille debet prius veniam petere, qui prior offendit: si vel offensae, vel offendentes sint inaequales, tenetur ille, qui offendit gravius, aut qui inferior est altero. 2. Non peccat offensus per hoc graviter, quod non statim ignoscat, quia hoc subinde nimis violentum, et supra humanam fragilitatem est; longa tamen mora trahenda non est, ut monet Apost. ad Ephes. 4. v. 26. *Sol non occidat super iracundiam vestram.* 3. Qui offendit alium, a quo vicepsim non fuit offensus, tenetur ab eo veniam petere, si offensa sit gravis, nec aliud suppetat reconciliationis remedium; item si judex id injungat, et praesertim si offensus respectu offendentis sit superior. 4. Qui veniam petenti non vult ignoscere, peccat graviter tum contra praeceptum divinum Matth. 18. 35, tum quia alterum graviter scandalizat, praebendo ei ansam perseverandi in odio, et simul vehementer eum contrastat. 5. Signa specialia amicitiae sunt, ultro aliquem alloqui, salutare, amice conversari, aegrotum invisere, moestum solari, hospitio excipere etc. Haec communiter non tenemur omnibus exhibere: ergo nec proximo, a quo sumus offensi.

Si quis tamen inimicum antea semper salutare solitus sit, et jam non salutet, alii id advertentibus; si salutet alios cum ipso obvios, et ipsum non salutet; si torvis eum oculis aspiciat; si verbis asperis alloquatur; si in ipsius contemptum, dum forte obyiam venit, pileum fastuose capiti imprimat, manifesta dat signa odii; imo si inde inimicus graviter exacerbatus praevideatur, peccatur graviter. De resalutatione supra in princ. 2. locuti sumus. *Stoz l. c. n. 479. cum Suar., Laym. et aliis.*

721. Q. III. Quae media quis debeat adhibere ad extinguendum odium proximi. R. 1. Efficacissimum est *exemplum Christi; Pater dimitte illis.* Luc. 33. v. 24.... 2. Consideret vindictam spirans, quod nullum opus, nulla oratio, durante odio, Deo grata et meritoria sit: *Si ergo offers munus tuum ad altare... vade prius reconciliari fratri tuo.* Matth. 6. v. 24.... 3. Sicut tu cum proximo, ita tecum Deus justissimus iudex aget in iudicio; nam *in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.* Matth. 7. v. 2. *Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos....* Matth. 7. Vide remedia contra iram n. 339. et saepius memento dicti s. Basillii: *Sicut is, qui charitatem habet, Deum habet: sic qui odium habet, diabolum nutrit.*

722. Q. IV. Quis ordo sit servandus in charitate proximi. R. 1. Secundum ordinatam charitatem quilibet post Deum (qui primo omnium et super omnia debet diligi) tenetur diligere 1. Se ipsum secundum bona spiritualia. 2. Proximum secundum eadem bona spiritualia. 3. Se ipsum quoad bona corporalia. 4. Proximum quoad eadem. 5. Denique seipsum, et deinde proximum quoad bona externa. Hinc nullius boni consequendi gratia licet peccare etiam venialiter, quia talis vellet sibi malum animae. Item tenetur quilibet proximo in *extrema necessitate spirituali* constituto succurrere etiam cum certo periculo propriae vitae corporalis, dummodo adsit aequa certa spes illum juvandi, neque gravius inde malum immuneat. Sic tenetur sacerdos cum vitae periculo absolvere moritum, si aliis non adsit, qui id faciat. Dixi in *extrema necessitate*, v. g. qua certo credatur moriturus in peccato mortali. In *grave necessitate* obligatur ille, qui ex officio proximi salutem curat, ut Parochus. *Confir. ex s. Th. 2. 2. q. 26. a. 5. ad 3. ubi ita resolvit: Et ideo non est de necessitate charitatis, quod homo proprium corpus exponat pro salute proximi, nisi in casu, quo tenetur eus saluti proridere, sed quod aliquis sponte se ad hoc offerat, pertinet ad perfectionem charitatis.* Vide *Reginald.* L. 4. c. 25. sect. 7.

De ordine quoad proximos inter se ait *S. Th. l. c. a. 6. ad 1. Ex parte ejus boni, quod amico optamus, et quantum ad hoc, omnes homines aequi diligimus ex charitate; quia omnibus optamus bonum idem in genere, scilicet beatitudinem aeternam.* Ibid. in corp. ait, quod non tantum secundum effectum exteriorem, sed etiam secundum affectum debeamus magis diligere unum proximorum, quam alium, secundum quod contingit, unum nobis, vel Deo esse propinquorem. Ideo 1. magis diligendus, qui melior est, scil. ea charitate, quam comitatur gaudium circa bona possessa; sic plus diligendus est vir sanctus, quam parens improbus, quia ille magis conjunctus est cum praecipuo objecto charitatis, quod est Deus; item illa charitate, quae conjuncta est cum exhibendo honore, cultu et reverentia, magis diligendi sunt parentes, quam filii vel uxor, magis benefactores, quam illi, quibus beneficimus. Illa autem charitate, qua alteri optamus bona nondum possessa cum beneficiantia, magis diligendi sunt, qui nobis sunt propinquiores.

Hinc in bonis pertinentibus ad vitam corporalem conservandam succurrendum est, extra necessitatem extremam 1. Uxori, quia est una caro cum viro. 2. Filiis. 3. Parentibus, et quidem patri matre 4. Fratribus,